

PAR PAŠVALDĪBU KAPITĀLSABIEDRĪBU PĀRVALDĪBU

Latvijas Republikas Valsts kontrole

Skanstes ielā 50, Rīgā, LV - 1013

Tālrunis: +371 67017500

Fakss: +371 67017673

E-pasts: lrvk@lrvk.gov.lv

Mājaslapa: <http://www.lrvk.gov.lv>

12.12.2014.

PUBLISKAS PERSONAS PRIMĀRAIS UZDEVUMS – PĀRVALDES NODROŠINĀŠANA

1. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu un likumu „Par pašvaldībām, pašvaldību autonomās funkcijas sastāv no atsevišķiem pārvaldes uzdevumiem un atbildības par to izpildi.
2. Publiskas personas primārais uzdevums nav komercdarbības veikšana un peļņas gūšana, bet gan pārvaldes nodrošināšana.
3. Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums (spēkā no 01.01.2015.) ieviesīs jēdzienu „nefinansu mērķis, - kapitālsabiedrības mērķi, kas izriet no kapitālsabiedrībai noteiktā vispārējā stratēģiskā mērķa, tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem un ir saistīti ar publiskai personai noteikto funkciju izpildes nodrošināšanu.

PUBLISKAS PERSONAS PRIMĀRAIS UZDEVUMS – PĀRVALDES NODROŠINĀŠANA

4. Valsts pārvaldes iekārtas likumā ir noteikts, ka valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi, tās institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido, tajā skaitā, apsverot deleģēšanas iespējas vai ārpalpojuma izmantošanu.
5. Pildot savas funkcijas, pašvaldībām ir tiesības dibināt kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās.
6. No iepriekš minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka pirms lēmuma pieņemšanas par iesaistīšanos komercdarbībā vai pirms pārvaldes uzdevuma deleģēšanas kapitālsabiedrībai, ir jāveic izvērtējums, kas pamato šāda lēmuma tiesiskumu un lietderību, tas ir, ka komercdarbība ir efektīvākais veids, kā sasniegt vēlamo rezultātu.

PAŠVALDĪBAS KOMERCĀRĪBAS NOSACĪJUMI

1. Valsts pārvaldes iekārtas likumā ir noteikts, ka pašvaldību izveidotajām kapitālsabiedrībām nevar izvirzīt citus mērķus, kas neizriet no pašvaldību autonomajām funkcijām.
2. Pašvaldības komercdarbību var veikt tikai:
  - jomā, kurā tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu;
  - nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību;
  - stratēģiski svarīgā nozarē;
  - jaunā nozarē;
  - nozarē, kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi;
  - nozarē, kurā atbilstoši sabiedrības interesēm nepieciešams nodrošināt augstas kvalitātes standartu.

PAŠVALDĪBAS KOMERCDARBĪBAS NOSACĪJUMI

3. Tātad pašvaldību komercdarbības veikšana ir pieļaujama tikai, ja vienlaikus iestājas šādi nosacījumi:

- lai pašvaldība varētu sasniegt mērķus, kas izriet no tās autonomajām funkcijām;
- ja pašvaldība ir guvusi pārlicību, ka komercdarbība ir efektīvākais veids, kā šos mērķus sasniegt;
- pašvaldības komercdarbība netraucē attīstīt privātā kapitāla darbību pašvaldībā.

*VALSTS KONTROLES KONSTATĒJUMI - PAŠVALDĪBU KOMERCDARBĪBAS
ATBILSTĪBA VALSTS PĀRVALDES IEKĀRTAS LIKUMA PRASĪBĀM*

1. Valsts kontroles veiktajās revīzijās ir konstatēts, ka joprojām ne visas pašvaldības ir izvērtējušas to komercdarbības atbilstību Valsts pārvaldes iekārtas likuma prasībām.
2. Pašvaldības ir dalībnieks kapitālsabiedrībās, kuru darbības mērķi nav saistīti ar no pašvaldības funkcijām izrietošu pārvaldes uzdevumu veikšanu, kā arī, pretēji pašvaldības iedzīvotāju un komersantu interesēm, pašvaldības kapitālsabiedrībām izvirza uzdevumus konkurēt tirgos, kuros pastāv konkurence.

VALSTS KONTROLES KONSTATĒJUMI - NEPILNĪBAS KAPITĀLSABIEDRĪBU PĀRVALDĪBĀ

1. Valsts pārvaldes iekārtas likums nosaka, ka uzraudzībai pār pārvaldes uzdevuma izpildi jābūt pilnīgai un efektīvai.
2. Pašvaldībās nav izstrādāta vienota kapitālsabiedrību pārvaldības sistēma:
  - nav noteikti pārvaldības mērķi un uzdevumi;
  - nav noteikta iesaistīto institūciju un amatpersonu kompetence;
  - nav noteikta informācijas aprites kārtība;
  - nav ieviestas lēmumu tiesiskuma un lietderības kontroles;
  - nav noteikti kritēriji valdes locekļu kvalifikācijai;
  - nav noteikta kapitālsabiedrības darbības rezultātu izvērtēšanas kārtība.

VALSTS KONTROLES KONSTATĒJUMI - NEPILNĪBAS KAPITĀLSABIEDRĪBU PĀRVALDĪBĀ

3. Pašvaldības kapitālsabiedrībām nav noteikušas konkrētus sasniedzamos mērķus un to sasniegšanas pakāpi raksturojošus izmērāmus rezultātīvos rādītājus.
4. Deleģēšanas līgumos vai kapitālsabiedrību rīcības (darba) plānos kapitālsabiedrībām ir noteikti vispārīgi uzdevumi un pasākumi uzdevumu veikšanai. Paredzētās aktivitātes un veicamās darbības acīmredzami nav vērstas uz attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu.
5. Netiek nodrošināta deleģēšanas un pilnvarojuma līgumos noteikto uzdevumu izpildes kvalitātes novērtēšana, tajā skaitā kapitālsabiedrību saimnieciskās darbības un finanšu rādītāju analīze saistībā ar sabiedrībām deleģēto uzdevu izpildi.

VALSTS KONTROLES KONSTATĒJUMI - SLIKTAS PĀRVALDĪBAS REZULTĀTS

Nenodrošinot efektīvu kapitālsabiedrību pārvaldību, to darbība ne tikai nenodrošina pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu, bet ir cēloņsakarība kapitālsabiedrību neekonomiskai un normatīvo aktu prasībām neatbilstošai rīcībai, jo kapitālsabiedrībās:

- netiek ievērotas normatīvo aktu prasības atlīdzības aprēķināšanā;
- netiek kontrolēta transportlīdzekļu izmantošana;
- netiek veiktas normatīvajā aktā noteiktās publisko iepirkumu procedūras;
- netiek noteiktas ekonomiski pamatotas pakalpojumu cenas (tarifi);
- netiek ievēroti statūtos noteiktie valdes kompetences ierobežojumi;
- netiek veiktas darbības, lai īpašumus atsavinātu par iespējami augstāko cenu.

KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS REZULTĀTU IZVĒRTĒŠANA

Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (spēkā no 01.01.2015.) 34.pantā ir noteikts:

1. Atvasinātas publiskas personas kapitāla daļu turētāja pārstāvis katru gadu vispusīgi izvērtē kapitālsabiedrības finanšu darbības efektivitātes un vidēja termiņa darbības stratēģijās noteikto finanšu un nefinanšu mērķu sasniegšanu.
2. Izvērtējot mērķu īstenošanas progresu, kapitāla daļu turētāja pārstāvis, atbilstoši nepieciešamībai, pieņem lēmumu par turpmāko rīcību, lai nodrošinātu aktīvu atdeves un vērtības pieaugumu, kā arī vidēja termiņa darbības stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu.
3. Atvasinātas publiskas personas augstākā lēmēj institūcija var noteikt kārtību, kādā kapitāla daļu turētāja pārstāvis izvērtē šā panta pirmajā daļā minētos kapitālsabiedrības darbības rezultātus.

Paldies par uzmanību!